



Arbeidsdepartementet  
Postboks 8019 Dep.  
0030 Oslo

## Uttalelse - utkast til forskrift til lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen

Vi viser til høringsbrev datert 12.04.11. Fylkesmannen har følgende merknader til forslaget:

### 2. Bestemmelser om lovens anvendelse på personer uten bopel i riket

Fylkesmannens erfaring er at NAV-kontorene har store utfordringer med å definere hva utlendinger har rett på av sosiale tjenester, og at dette i særlig grad dreier seg om EØS-borgere. Det har derfor vært knyttet store forventninger til at forskriften skulle klargjøre dette. Slik Fylkesmannen ser det, blir disse forventningene i liten grad innfridd gjennom det foreliggende forslaget, noe som kan skyldes at kapittelet virker uoversiktlig og lite systematisk.

Overskriften er i seg selv misvisende, da kapittelet også omfatter personer som har bopel i riket. I selve forskriften er overskriften "Utenlandske statsborgeres rett til sosiale tjenester", en overskrift Fylkesmannen mener burde gjelde også i høringsnotatet. En alternativ oppbygging av notatet og forskriften, kunne være å starte med å klargjøre hvem som har fulle rettigheter til sosiale tjenester, for så å gå på begrensningene. Det innebærer at en starter med rettighetene ihht Nordisk konvensjon og slutter med de som ikke har lovlig opphold. Her burde også presiseres at alle som oppholder seg i landet, har rett på råd og veiledning etter § 17.

Kapittelet inneholder også en del begreper som må avklares eller erstattes for at forskriften skal kunne bidra til en bedre lovforståelse:

*Bopel (§1)*– behov for lovendring, slik departementet antyder. Dette bør skje så raskt som mulig, og i mellomtiden må begrepet avklares i rundskriv.

*Dra omsorg for seg selv (§1)*- Vi mener dette begrepet er knyttet til tjenester etter Lov om sosiale tjenester § 4-3, og derfor uheldig å bruke her. Vi vil, i likhet med Fylkesmannen i Troms, foreslå følgende formulering:

"Hvis personen trenger helt nødvendig hjelp i en nødssituasjon, har vedkommende rett til økonomisk stønad og hjelp til å finne midlertidig botilbud."

*Uvanlig bruk av velferdsordninger(pkt 2.3)*- Begrepet er brukt for å konkretisere hva som menes med at EØS-borgere må kunne forsørge seg selv og ikke være avhengige av økonomiske ytelser fra det landet de oppholder seg i. Slik fylkesmannen ser det, bidrar ikke dette begrepet til å tydeliggjøre EØS –borgeres rettigheter. Utgangspunktet må være at EØS-borgere i utgangspunktet ikke har rett på sosialhjelp, med mindre det er tale om behov for hjelp for en kortere periode og det vil være åpenbart urimelig å avslå hjelp.

Departementet ber i forslaget om høringsinstansenes syn på om forslaget knyttet til personer under frihetsberøvelse i § 4 andre ledd ivaretar denne gruppen. Fylkesmannen mener at den ikke gjør det, da nødssituasjonen i disse tilfellene kan være av lang varighet. Vår erfaring er at personer i en nødssituasjon som mottar økonomisk sosialhjelp, får et betydelig lavere beløp enn statens veiledende satser for økonomisk sosialhjelp. Det vil derfor være svært uheldig om en nødssituasjon kan defineres å vare over flere måneder.

I tillegg til våre merknader om kapittelets oppbygging og behov for begrepsavklaringer, har vi følgende forslag til endringer i forskriften:

*§ 2, nytt andre ledd:*

Hvis en person med innvilget opphold i riket på eget initiativ flytter fra statlig innkvartering til en kommune, kan kommunen vise vedkommende tilbake til det statlige tilbudet, med mindre dette er åpenbart urimelig. Personens hjelpebehov må ivaretas av tilflyttingskommunen inntil det er praktisk mulig å vise vedkommende tilbake.

Forslaget vil bidra til å sikre en persons hjelpebehov i de tilfeller det ikke er praktisk mulig å vise vedkommende til statlig innkvartering med en gang, og også definere at det er kommunen som har plikt til å ivareta dette behovet.

Fylkesmannen støtter departementets forslag om å fjerne vilkåret «stående tilbud» i bosettingskommunen, og begrunnelsen for dette.

*§ 5, nytt andre ledd:*

Dersom dokumentasjon på lovlig opphold er eldre enn et år, og /eller det er grunn til å tro at vilkårene for opphold er bortfalt, kan kommunen kreve at søker foreviser ny dokumentasjon.

Fylkesmannen har mottatt mange henvendelser fra kommuner om personer som søker sosialhjelp og som har fått oppholdstillatelse på visse vilkår, og hvor det er åpenbart at vilkårene ikke lenger er til stede. Det virker urimelig at kommunen skal utbetale økonomisk sosialhjelp til personer som ikke lenger har lovlig opphold i landet. Taushetsplikten er til hinder for at kommunen kan kontakte utlendingsmyndighetene, men kommunen bør kunne kreve at søker fremskaffer ny dokumentasjon. Det understrekes at det ikke er kommunen, men utlendingsmyndighetene som kan vurdere om vilkårene for opphold fortsatt er til stede.

## 2. Kvalifiseringsprogram

Slik Fylkesmannen har forstått lovgivers intensjon med kvalifiseringsprogrammet, har en hatt et ønske om å gi et individuelt tilrettelagt program til "en personkrets med stor avstand til arbeidsmarkedet". Fylkesmannen vil vise til Ot.prp.nr.70, hvor det blant annet heter om målgruppa:

*"Kvalifiseringsprogrammet er ment for personer som vurderes å ha en mulighet for å komme i arbeid gjennom å få tettere og mer forpliktende bistand og oppfølging, også i tilfeller der veien fram kan være relativt lang og usikker."*

*"Alle vil ikke nå målet om å komme i arbeid, men deltakelse i programmet vil likevel kunne bidra til bedre livskvalitet og bedre funksjonsevne."*

Signalene, både fra Arbeidsdepartementet og fra Arbeids- og velferdsdirektoratet, har vært at programmet skal være raust, terskelen for å komme inn skal være lav, og mulighetene for å skreddersy program tilpasset den enkelte nærmest ubegrensede. Den uttalte målsettingen var *arbeid og aktivitet*. Dette er signaler Fylkesmannen har brakt videre til kommuner og NAV-kontor.

Vi mener at det foreliggende forslaget innebærer en innstramming av romsligheten, en skjerping av arbeidsrettingen i programmet og en spissing av målgruppa. Dette kommer til uttrykk på flere måter, blant annet ved å forelå en begrensning av tid i program til maksimalt 2,5 år, ved å understreke at deltakelse i program er en engangsforeteelse dersom en har "brukt opp tida si" på to år og ved å foreslå å avslutte program før tiden dersom en ikke finner det hensiktsmessig at deltakeren søker arbeid. Dette er en dreining av ordningen som vi mener er i strid med både de erfaringene som er gjort i NAV-kontorene og intensjonene hos lovgiver.

Målgruppen for programmet tilsier at det knytter seg noe usikkerhet til om målsettingen om arbeid vil kunne oppnås for deltakerne når vedtaket om program fattes. Erfaringene så langt viser at en betydelig del av deltakerne som fullfører program går over i arbeidsrettet utdanning og ordinære arbeidsmarkedstiltak. For disse deltakerne har det vært nyttig å fullføre program, selv om det ikke har vært aktuelt med arbeidssøking mot slutten av programmet. Fylkesmannen støtter arbeids- og velferdsdirektoratets synspunkter på dette området, og mener at arbeidskvalifiserende tiltak som arbeidsrettet utdanning og ordinære arbeidsmarkedstiltak kan være aktuelle hvis arbeidssøkingen ikke fører fram, uten at programmet stanses. Forslaget om nytt andre ledd i § 7, støttes også:

"Arbeidssøking skal inngå fra det tidspunkt det vurderes som hensiktsmessig. Hvis arbeidssøking ikke fører frem, kan det være hensiktsmessig å tilrettelegge for overgang til andre arbeidskvalifiserende tiltak."


Likedan mener Fylkesmannen at det ut fra målgruppas behov og forutsetninger er uheldig å begrense annen gangs forlengelse til maksimalt seks måneder. Fylkesmannen vil derfor foreslå at setningen "Andre gangs forlengelse gis for inntil seks måneder" i § 8, fjerde ledd strykes.

Når det gjelder reinntak i program, støtter Fylkesmannen departementets forslag om begrensning av reinntak til én gang *i samme program*. Med utgangspunkt i målgruppa for programmet, mener Fylkesmannen at det bør være mulig å få innvilget kvalifiseringsprogram flere ganger i livet, såfremt en fyller vilkårene for deltakelse i program. Skillet mellom reinntak i samme program og deltakelse i kvalifiseringsprogram flere ganger må komme tydelig fram i forskriftsteksten.

Med hilsen



Harald Thune  
Fylkesmann



Pål Iden  
Avdelingsdirektør

Saksbehandler: Gunn Idland  
Saksbehandlers telefon: 51568865  
E-post: [gunn.idland@fmro.no](mailto:gunn.idland@fmro.no)